

קבורה בארץ ישראל I

מקום: בארץ ישראל עקב צעצוע

יום: 18.12.2008

את בניו שמא לא זוכה למחילות ייחזק בדבר אתה אומר וישבע יוסף את בני ישראל וכו' אתה תניא דברים בני יודע היה יוסף בעצמו שצדיק נמור היה ואם מתים שבתורה לארץ חיים למה דבריה את אחיו ארבע שנות פרסה שמא לא זוכה למחילות

כס ויקברו מישראל למות ויקרא לבנו ליוסף ויאמר לו אם-נא מצאתי חן בעיניך שים-נא ידך תחת ירכי ועשית עמדי חסד ואמת אל-נא תקברני במצרים: וישכבת עם-אבותי ונשאתני ממצרים וקברתני בקברתם ויאמר אנכי אעשה כדברך:

אל נא תקברני במצרים, ולמה האמת חונקין ומחבנין קבורת ארץ ישראל אד אלעזר דברים בני אסר רבי תנאי דברים בני אסר ר' יוחסע ב"ל דברים בני, מהו דברים בני, כתיב אחר כך לפני ה' בארצות החיים (מגילת קהי). ארץ שני דברים אד ביטש רבי הלבו למה האבות מחבנין קבורת ארץ ישראל שסדו א"י חין חזילה למות המשיח ואוכלין שנות המשיח. ורבי תנאי אסר סי שטה בתורה לארץ ונקבר עם שתי סתות יש בידו שכן כתיב ואתה פשוט וכן אנשי ביתך לבו בשבו ובכל תבוא ושם הכות ושם הקבר (וימי כ). דוי יש בידו שתי סתות לפיכך אסר יעקב אד נא תקברני במצרים, אל רבי ססון א"כ הפסידו הצדיקים הקבורין בח"ל. אלא מה הקב"ה עושה, עושה להם מחילות בארץ ועושה אותן כסעויות גדלו והן סתגלנין ובאין יד שמעיקין לא"י. כיון שמעיקין לא"י הקב"ה נתן בהם רוח של חיים והן עוברין שני (הקל: ל) העליתי אתכם מקברותיכם עמי ודברתי איתכם על ארצת ישראל ואהבתי ונתתי רוח בכם וחייתם. ארשב"ל מקרא מלא הוא שכיין שמעיקין לארץ ישראל דקב"ה נתן בהם נשמה כט"א (שפיס מנ) נתן נשמה לעם עליה ורוח להלכים בה.

על ארץ ישראל עקב צעצוע

א א (א) (א) (א) אין (א) מפנין דמה העצמות לא מקבר מכוון לקבר מכוון ולא מקבר בווי לקבר בווי ולא מכוון למכוון ואצל מכוון לבווי (ב) ב ובחון (ג) שלו אפילו מכוון לבווי מותר שעורב לאדם שיהא נח אצל אבותיו (ג) וכן (ב) כרי לקברו ג (ג) בארץ ישראל מותר (ג) ואם נתגודו שם על טעת לפגותו מותר בכל ענין יחאם אינו משחך כזה הקבר שיש לחוש שמא יוציאודו עוברי טוכים או שיכנסו בו מים (ג) או שהוא קבר הנמצא מצדה לפגותו (ה טענין לנס סעיר די טענין) (ה) (ויס למטא זא של מה טענות) (מלך חמשה ט' ויהי):

על ארץ ישראל עקב צעצוע

ב בארץ ישראל מותר. טעמו: נדרתו שסמך ל"י מכתבו דכתיב וכפ אלהתו עמו:

על ארץ ישראל עקב צעצוע

ט. קבורה בארץ.

א זכ"י גדולה להקבר בארץ, וכדאמר רבי ענן כל הקבור בארץ סאילו קבור תחת המזבח (כתובות ק"א). וראה נתנומא ויהי). ואשרי האיש שזכה שתהי ארץ קולטתו עוד מחיים ונשמחו יצאה במקום הטהרה, המטחן לשער השמים. ואם לא מחיים — גם זו מהזכות אם הובא לקבורה בארץ. דמלבד משאז"ל על הקבורה בארץ וכפר אדמתו עמו (ראה הלאה) מנו בון ד' תועליות: א) התחי בארץ בלא גלגול מחילות. ב) ניצל מתבוס הקבר, ג) אינו נעשה רימה ותולעה. ד) עלית הגשמה עולה דרך שער השמים באופן ישר וכ"י (ראה מנחם אבליים דף ע"ח:). וכמשאז"ל שכל הגשמות עוברות דרך ירושלים (מרד ויקרא). וביותר בשלח (נ"א) אר"ש אתקין קוב"ה היכלא קדישא היכלא עילאה, קרתא קדישא קרתא עילאה ירושלים עיה"ק איקרי מאן דעל למלכא לא על אלא מההוא קרתא קדישא כ"י זה השער להי כ"י. וכן אמרו ז"ל: ירושלים שלמטה מכוונה גג ירושלים שלמעלה (תענית ה' ובזו"ח נ"ח) ומקום המקדש שלמעלה מכוון כנגד מקום המקדש שלמטה (שוח"ט לי ועוד).

לובכ הקדוש קרומה עקב צעצוע

רפא) מאן דנשמתי נפקא לבר מארעא קדישא, וההוא נשמה אסתעב בההוא רוח מסאבו, וההוא רוח מסאבו אשתאיב בגייה, עד י חנב ליה עפרא. וחי ההוא נשמה, דאשתאיב ביה ההוא רוח מסאבו, סלקין ליה לאתקברא זו ארעא קדישא, עליה כתיב, " ותבוא ותטמאו את ארצו ונתלתי שמתם לתועבת ארצי, דלא שלא ש"א ביה רוח מסאבו, בההוא טיפס דלכת, דאשתאיב ביה רוח מסאבו, דקא מייחין לקברא ליה כבור, אנתן מסאבין ליה לאסתאבא ביה. א"י לא דעכיד קביה אסתאב לארעא, דהא כיון דאנתל"י ההוא נשמה, נשיב קביה רוחא " מלעלא, דחוי ליה לההוא רוח מסאבו לבר, דהא איהו חס על ארעיה.

אד

אלעזר מתים שבתוך לארץ אינם חיים שנאמר ונתתי צני בארץ חיים ארץ שצביוני בה מתה חיים שאין צביוני בה אין מתה חיים מתיב ר' אבא בר כמל יחיו מתוך נבלתי יקומן מאי לאו יחיו מתוך מתים שבתוך לארץ ומאי ונתתי צני בארץ חיים אנוכד נצר הוא דתיב דאמר רבנא מיהתא עליהו מלכא דקלל כי מביא א"ל רבי מקרא אחר אני דורש נתון נשמה לעם עליה ורוח להלכים בה ואלא רבתיב נבלתי יקומן יהוא בנפלים הוא דתיב ורבי אבא בר כמל האי נתון נשמה לעם עליה מאי עביד ליה מיבעי ליה לדבריה אבדו דאמר ר' אבדו אפילו שפחה כנענית שבאי מובחח ליה שדוא בת העולם הבא כתיב הבא לעם עליה ותיב רתם שבו לכם פה עם החמור עם הדומה לחמור ורח דלולכים בה א"י רימה בר אבא א"י ויהו"נ וכל דהולך ארבע אמות בארץ ישראל מובחח לו שדוא בן העולם הבא ור' אלעזר צדיקים שבתוך לארץ אינם חיים אמר רבי אילעא ע"י גלגול מחקף לה ר' אבא מלא רבא גלגול לצדיקים צער הוא אמר אבי מוחלות נעשות להם בקרקע ונשאתני מקברתי בקבורתם אמר קרא דברים בני יודע היה יעקב אביו שצדיק נמור היה ואם מתים שבתורה לארץ חיים למה דבריה

שצוה יוסף. ויעקב אאע"ה שהביאו את גופו שאני הוא כמש"ש.

(ב) וגם בזה נוהגים בהכלל הכל מעלין לא"י ואין הכל מוציאין (כתובות ק"י): שמביאים מתים מחו"ל להקבר בא"י ביחוד להר"ז שבמורה ירושלם. ואין מוציאים מתים מא"י לחו"ל. אפילו אורה מחו"ל שבא לא"י לימים אחרים ויש לו בעירו קבר משפחתי וגם קבר קטני שם בשבילו - כשמת בא"י היה נקבר שם.

13
פירוש

פעשה ברבי ר' אלעזר שהו סהלין בפלי שהין לפבריא ראו ארון של סה שבא מח"ל להקבר בא"י אמר ליה רבי לרבי אלעזר סה העיל זה שיצאה נשמתו בח"ל ובא להקבר בא"י אני קורא עליו ונחלו שכתם לתועבה (ויס"ט) בחיובם לא עליהם והבאו ותסמאו את הארץ בכתיבתם. אל רבי אלעזר כיון שנקבר בא"י הקב"ה כמפר לו שנאמר וכפר ארסתו עמו (זכריה ט).

14
קטובות חכמה ס"א ז

חכם שמת ונראה שלא היה חפץ שיעלוהו לא"י אם יכולים בניו להעלותו

שאלה זורכא דרבנן דנח נפשיה בח"ל ולא פקיד שיעלו בניו עלמותיו לא"י, וצעו למסקיה, ואסחפקא להו מילתא חי ארץ לאסוקי לא"י הואיל והפליגו חו"ל במעלת הקבור בארץ, או דילמא דהואיל ולא פקיד להו לא יתחא ליה בכך והואיל וזורכא מרבנן הוא לא ענדין ליה מאי דלא סבירא ליה. עד כאן לשון השאלה.

תעל זה אני משיב הנראה לעניות דעתי, ואומר דאפילו בזורכא דרבנן כי האי שרי ויחי למסקיה דשתיקה לאו כמתחא דמילא, ואפילו היכא דגלי דעתיה בחייו בפירוש דלאו שפיר למסק מינתח לא"י, ויכחא למימר דעעמא דליה הוא משום דתחא להווא דקאמר בירושלמי רבי בר קיריא לרבי אלעזר, דאיתחא המס בסוף כללום (פ"ט סוף ה"ג) רבי בר קיריא ורבי אלעזר הוון מטיילין באסטריין ראו ארונות שהיו (בא"י) [באין] מח"ל לא"י, אמר רבי בר קיריא לרבי אלעזר מה הועילו אלו אני קורא עליהם ונחלמי שמתם לתועבה בחייהם ותבואו ותעמאו את ארצי במיתתכם, א"ל כיון שהם מניעים לא"י הם נוטלים גוש עפר ומניחין על ארונן דכתיב וכפר אדמתו עמו, עד כאן, הרי צדור כאן דלרבי בר (קיריא) [קיריא] לא שרי למיסק למיתחא לא"י ודילמא האי זורכא מדרבנן סבירא ליה כותיה, עס כל זה נ"ל דאפילו בזורכא דרבנן כי האי שרי לנבויה למסקיה ומזוה קא עבדי. ואף על גב דאמרין בפרק אלו מגלחין (מ"ק כה.) כי נח נפשיה דרב הונא סבור לאותובי ספר תורה אפורייה, א"ל רב חסדא מילתא דנחמיה לא סבירא ליה השתא ניקוס ונעביד ליה, וכן נמי אמרין המס כי נח נפשיה דרב חסדא סבור לאותובי ספר תורה אפורייה א"ל רבי יצחק מילתא דלרבייה לא סבירא ליה אגן ניקוס ונעביד ליה, דמשמע דמילתא דלא סבירא ליה לזורכא דרבנן נחמיה לא נעביד ליה בניחומיה, והוא הדין צנדין דידן.

ביריה היכא דפקיד לנרי בפירוש דלא ליסקיה, אע"ג דלפוס מאי דכתיבין[נא] אפשר לומר דשרי, אין דעתי מסכמת להפריז על המדה ולהורות בכך, אלא דלא שרי, דכיון דקבורה לא"י לאו משום יקרא דחי היא אלא משום כפרת עונות דליה וניתוחא דנפשיה, הוי כאלו אמר לא נענין כפרה. ורואי לזה בפרק נגמר הדין (סנהדרין טו.) דאביעיה המס קבורה משום ציונא לא משום כפרה, למאי נ"מ, דאמר לא נעניא דלקרובה להווא

(פ"ב) יוסף, לא שלים על גופיה רוח מסאבא לעלמין, אע"ג דנשמתיא נסקת ברשו אחרא. מ"ט. בגין דלא אתמשך בחייו בתר רוח מסאבא. ועס כל דא, לא בעא דגופיה יסלקון ליה לאתקברא בארעא קדישא, אלא אמר, ה' העליתם את עצמותי, ולא גופי.

(פ"ג) יעקב לא מית, וגופיה אתקיים בקיומא דתיר, ולא דחיל לסטרא אחרא, דהא ערסיה הוה שלים, בשלימו דנהורא עלאה, בנהירו דתריסר שבטין, ובשבעים נפש, בגין כך לא דחיל לסטרא אחרא, ולא יכל לשלטה עליה. ותו, דאיהו גופא דדיוקנא עלאה, דשפיר דליה אחיד לכל סטריין, וכל אינן שייפין דאדם קדמאה הוו אחידן ביה. וע"ד כתיב ביה, וישכתי עם אבותי ונשאתני ממצרים, גופא שלים. וע"ד ויחנטו הרופאים את ישראל, דגופיה יהא קאים בקיומא. והכי אצטריך. שאר בני עלמא דנסקת נשמתייהו בארעא קדישא, נפשא וגופא אשתויב מכלא.

11
ירושלמי ב"ב פ"ג ח"א ז

רבי בר קיריא ורבי לעזר הוון מטיילין באסטריין ראו ארונות שהיו באין מחוצה לארץ. אמר רבי בר קיריא לרבי לעזר מה הועילו אילו אני קורא עליהם ונחלמי שמתם לתועבה בחייהם ותבואו ותסמאו את ארצי במיתתכם. אמר ליה כיון שהן מגיעין לארץ ישראל הן נוטלין גוש עפר ומניחין על ארונן דכתיב וכפר אדמתו עמו:

12
זכר המים פ"ב ק"א ז

יאעפ"י שחז"ל גינו הרבה אלא שמתו בחו"ל והובאו להקבר באר"י. עד שאמרו ע"ז ותבואו ותסמאו את ארצי (וזה ח"ב תרומה קמ"א וח"ג ע"ב). ואמרו שם עוד: מאן דלא זכי בחייו ומייתין ליה לאתקברא חפן עלי' כתיב ונחלמי שמתם לתועבה. רחמי נפיק ברשותא נוכראה אחרא וגופו אתי תחות רשותא דארעא קדישא. עביד קודש חול וחול קודש. (וראה גם ס' טוב הארץ דף ל: וליא: ול"ג. ול"ו. מההפרש הגדול בין מת בחו"ל למת באר"י). ועל הא דהביאו עצמות יוסף להקבר באר"י, אמרו בזהוהר (שם קמ"א) כיון דלא אתישב עלי' רוח מסאבא בחיים כו' ועס כל דא לא בעא דגופו יסלקון לאתקברא בארעא קדישא אלא אמר הבאתם את עצמותי. והא דיעקב לא פקיד ע"ז משום דיעקב לא מית. וכגון דא דברי רבי בר קיריא בירושלמי (כלאים פ"ט סוף ה"ד) שאמר: אני קורא עליהם ונחלמי שמתם לתועבה בחייהם ותבואו ותסמאו את ארצי במיתתכם.

אולם מלבד מה שגם רבי בר קיריא אמר זאת רק על אלה שהיו בידם לעלות בחייהם ולא עלו (כמש"ש פ"י ס"מ). אף גם כבר השיב לו (שם בירושלמי) רבי לעזר: כיון שהם מגיעין לאר"י (עס המת) הן נוטלין גוש עפר ומניחין על ארונן דכתיב וכפר אדמתו עמו. ובתשובת ר' לעזר סלקינן. דהרי כך מסורש אמרו לעיל שם: ראב"ז כו' חד אמר מת שם ונקבר שם (בהו"ל) יש לו שתיים (שתי מיתות). מת שם ונקבר כאן (באר"י) יש בידו אחת. וח"א קבורה שבכאן מכפרת על מיתה שלהן. הרי לחד מ"ד הקבורה באר"י כאילו מת באר"י ואפי' לכ"ד השני מועילה הקבורה באר"י ופלטה ליה מחדא. וכ"ה גם במ"ד ויחי (דף צ"ח) ו דלמה כל האבות תובעין ומחביבין קבורת אר"י אר"א דברים בגו כו'. אתהלך לפני ה' בארצות החיים כו' שמת' חיים תחלה כו' רח"א מי שמת בחו"ל ונקבר שם שתי מיתות יש לו כו'. מעשה ברבי ור"א כו' ראו ארון מת שבא מחו"ל להקבר באר"י כו' אמר רבי כו' אני קורא עליו ותבואו ותסמאו כו' א"ל ר"א כיון שהיא נקבר באר"י הקב"ה כמפר לו סנא' וכפר אדמתו עכ"ל המ"ד.

ובבבלין (כתובות ק"א). מצינו: עלא הוי רגיל כו' אינו דומה קולסתו מחיים לקולסתו לאח"מ. הרי דברו בזה שהי' רגיל לעלות לאר"י אם בי' אמרו רק שאינו דומה הזכות מזה שיצאה נשמתו באר"י לזה שרק נקבר באר"י. ויבטח שעכ"פ מעלה היא גם הקבורה.

וכן מצינו שהביאו לגדולי ישראל רבים עוד להקבר באר"י. כגון רב הונא (מ"ק כ"ה). וע"ד. ורבים בתקופות האחרות.

ולפיכך פסקו בטוש"ע (ש"ס) שרשאים לפנות קבר כדי להביאי להקבר בא"י. ולפמ"ש הגאון המקובל הגורע הר"ן שפירא ז"ל בספרו טוב הארץ (דף ל"א). ראוי שיפנו את המת לאחר עיכול הבשר. דא שיביאו עצמותיו בא"י. וכמו

ביהכ"נ מהודר ביותר צעקו חז"ל "לא הוו בני נשא דילעון באורייתא" ונאמר זה גם על עשירים. כ"ש על ת"ח וישיבות שכולם חורה. איני יודע אם יש רשות לבזבז מעות הקדש על זה. ואולי בגדולי הדור שיש בזה כבוד התורה גורם להרצבת תורה בישראל. ויש לדון בזה. אבל באחרים ודאי שאין זה הגון. ובעצם ענין קבורה בארץ ישראל לאלה שבחיהם לא נחאו לה. נחלקו חז"ל במד"ר מי יחיי ודנו בזה הגאונים לפנים.

הכלל הוא מי שהניח לו אביו מעות או שיש לו משלו הרבה ואינו רוצה לאבדן, לא ישחה עם הזרם להוציאם על עצים ואבני שיש ונסיעות. אלא על תמיכת לומדי תורה וצדקה בכלל. והשם אורחותיו. בעולם הזה זוכה ורואה בישועתו של הקב"ה. (תשכ"ד)

גנר, אי אמרת משום ביונא הוא לאו כל כמיניה, ואי אמרת משום כפרה הוא הא אמר לא זעינא כפרה, ופרש"י, לא זעינא כפרה וא"י קצרינן ליה לא מיקפר, עד כאן, הכי נמי הכא כיון דאמר דלא ליסקיה היה ליה כמאן דאמר לא זעינא כפרה ואפילו אי ליסקיה לא מכפר ואיכא עברה בטלטולו וחטיטתו ממקומו ללא תועלת. ואע"ג דהיכא דפקיד בפירוש נמי איכא למימר דלאו משום דלא זעי כפרה קאמר ונפרט בצורבא דרבנן אלא משום דסנירא ליה דהכי עדיף שפיר ומטעמא דרבי נר קיריא וכדכתיבנא, מ"מ כיון שזוהו בפירוש לא ניחא לי להורות לבניו שיעברו על דבריו לכתחלה. אמנם היכא שלא זיהו בפירוש שלא להעלותו אע"ג שגלה דעתו נחיו דלא שפיר למעבד הכין, שרי ואי למסקיה דשמיקא לאו כמחאה דמיא, וכל שכן היכא דלא גלה דעתו נחיו דלא שפיר למעבד אלא שבשעת פטירתו שחק ולא זיהו להעלותו שמואל לבניו להעלותו ומזהו קא עבדי ועליהם חבא נרכת טוב.

19) שאלת ופשוט בבב' יואל ואלא סוף כ

ע"ד השמועה המצינא מפעירי פחאומיא של כתיב
כמות מריה לבי אלימלך ז"ל ונשאלחי אס לפטחו
לארץ ישראל לפע"ד חולי שב ואל תשכח עדיף, דאף
שמנואל בש"ע (ו"ד סימן שס"ג סעיף א') דלא"י
מותר, אבל לא ראינו ולא שמענו בכל כדיוקים וכל גדולי

(א) הי"ד קמ"ב ב"י. כ"י נכונת ר"ל כן ענין ס"י כ"ג סכ"ג דאף א"ל גילא דעת חז"י כתיב דלאו ס"ר. לסיק פסוק א"ל. (ב) וז"ל ונשאלחי אס לפטחו. אמר ש"ס כתיב דלאו ס"ר. לסיק פסוק א"ל. (ג) וז"ל ונשאלחי אס לפטחו. אמר ש"ס כתיב דלאו ס"ר. לסיק פסוק א"ל. (ד) וז"ל ונשאלחי אס לפטחו. אמר ש"ס כתיב דלאו ס"ר. לסיק פסוק א"ל. (ה) וז"ל ונשאלחי אס לפטחו. אמר ש"ס כתיב דלאו ס"ר. לסיק פסוק א"ל.

15) בבב' קמ"ב יו"ד סימן ס"ג ס"ג

16) בבב' קמ"ב יו"ד ס"ג

תשי' בדילי הגלעדי אמר (ש"ב י"ג ל"ח) אמות בעירי [א] כי הנאה יש למתים שאהבים תולכים על קבריהם ומבקשים לנשמתן טובה מפיבים להם באותו ענין. וגם כשנבקשים עליהם הם מתפללים על החיים [ב]. וכל בן יפונה נשתח על קברי ואבות [ג].

17) בבב' קמ"ב יו"ד ס"ג

ג. העלאת ארון המת לארץ ישראל

אחדש"ט בדבר העלאת ארון לא"י — בעצם הדבר לא ניחא לי זה כלל. ואמר בזה בחובת הלבבות שאין התוספת נתנת אלא כשהחובה נפרעה, בודאי ת"ח גדולים דפקיע שמיהו בדקדוקי מצוות. קלה כבחמורה נאה להם ולעולם להעלותם לאר"י בדוגמת יעקב ויוסף ואם העלו גם את השבטים משמע שהיו כעין טפל לארוננו של יוסף, אבל בנדון דידן, כמדומני שהוא כמו יהורא; חוץ מזה שנוגע בתקנת ר"ג שמבזבזים מעות אלמנה ויתומים בלתי אמידים על העלאת לאר"י, שעולה להון רב הערך ואנשים לא אמידים והאלמנה והיתומים מתביישים למחות בזה. ועובדא ידענא שנפטר אחד בלתי אמיד ואיזה מהמשפחה הציע להעלותו לא"י, ונתביישה האלמנה למחות. וחושבני שיש בזה משום גזל אלמנה ויתומים.

ומפורסם הירושלמי לענין בי כנישתא דלוד. שאחד החכמים התפאר שהשקיע עליהם הון רב, וחבירו אמר שהשקיע בזה נפשות שהרי בכסף זה יכולים היו לפרנס ת"ח ולא הוון בני נשא דילעון באורייתא, והרי זה ידוע גם שצדקה מכפרת על המתים כמו על החיים וכמה נפשות בני תורה היו מחיים בזה.

זהו במי ששואל עצה בזה, ואמנם מי שרוצה להעלותו לא"י אין למחות בידו כי משמעות הפוסקים שלא"י מותר לפנות אפילו הוא קבור כאן אצל משפחתו. ואמנם בנדון זה שכ"ת כותב שאחד מן האחים מעכב יש לדמות זה להמשנה דפיאה תשעים ותשעה אומרים לחלק ואחד אומר לבזו שומעין להאחד "כיון שאומר כהלכה" אף שאין זה דומה ממש. (תשכ"ד)

18) בבב' קמ"ב יו"ד ס"ג

רבי הוצאות על קבורה

ואגב ראיתי להעיר על שנתפס רבי הוצאות על קבורה ומצבות "חקקי" שכל אלה הם בניגוד לתקנת רבן גמליאל ועול כבוד על קרובים. ועתה הוסיפו להוביל הגוף לקבורה בא"י. אפילו נאמר שיש בזה איזה הידור, הרי אף על בנין

דזור שכלל הזמנים לעשות כן, אלא למי שגילה דעתו צפי קודם פטירתו לפטחו ולכניסו לא"י, וכדבר בשנים מוצא כיו לא ראינו ראיב וכולין אחר המנהג כנדע (פיין רביא חרי"מ סי' ל"ג סעיף כ"ג ושי"ך שם ס"ק ל"ח), ומכ שר"ס בחייו ליסע לא"י לעבוד כשי"ת שמה זכ ראינו עיני כלל לפטחו מקברו כמזון, כגם שצפיקר הדבר למכ אין זוכקין כן טעמא צפי, ע"י זמכרי"ס שיק וי"ד סימן שג"ד מ"ש צידוק דידי מה שדמי לכאן, וי"ל עוד טעמים וסברות אחרות בזכ אלא שאין לכאריך כתב ולא כחצתי רק לכתיב, אלא שאם כחליטו כדנ"ל דשם לפטחו יש להם על מה לצמוך זכן הוא פשטיות דצרי כשי"ע דמותר (ועיין לעיל סימן פ"ב אות ט"ז).

20) בבב' יואל ואלא סוף כ

וכרמ"ס ז"ל (פ"ב מ"ב) **מלכ"ס ב"י** כתב וז"ל אמרו חכמים כל השוכן בל"ג עוונותיו מחולין וכו', ונפרענות הוא אומר על אדמה עמא"ת חמות, ואינו דומה קולעתו מחיים לקולעתו אחר מותו, ואעפ"כ גדולי החכמים כיו מוליכין את מחיכס לשם, לא ולמד מיעקב חזינו ויוסף כדיוק עכ"ל, כגו צפיקר כדצר לא כתב כרמ"ס ז"ל הלכך צרורכ צב, שכל מי שכיכולת צידו ישחזל לעשות כן, אלא כוידע לנו שגדולי החכמים כיו מוליכין את מחיכס לשם, ואולי כך הקנחא חזינו אלא לגדולי החכמים דגופיכון קדוש, ולא שליע עלייהו רוח מסח"נו לעלמין, וצודאי לאו כל חנופין שווין צב, אמנם מ"ש לא ולמד מיעקב חזינו ויוסף כדיוק ל"ע לפי"ד כווכיק ה"ל דיוסף כדיוק גופי' זכ לכעלת עזמותיו צלנה, אף דלגודל בח"י קדושתו לא כ"י מקום לחששא כמנואר"ת כווכיק

לשון הרמב"ם שכי' ואינו דומה קלטתו מחיים לקלטתו נחאי"מ ואעפ"י גדולי החכמים זכ"י - דמלשון ואף על פי כן משמע דמשפט זה דאינו דומה קלטתו מחיים כי מחייב שלא להוליקם כלל ואעפ"י מזינו שגדולי החכמים זכ"י - ודעתו דכוונת הרמב"ם בזה דאעפ"י שמן הש"ס אין ראי' שיכי' מלזה מכ"מ יש ראי' ממעשי גדולי החכמים, והנה לפירושו יקשה דאם גדולי החכמים עשו כן ועודא דיעקב אזינו ויוסף הדריק ויכיה ח"כ טוב יקשה על אמרם אינו דומה קלטתו מחיים דלפי פירושו היינו דאינו נגדר מלזה ילמך אמרו כן כיון דמיעקב ויוסף ילפינן הכופר.

אבל לענין הענין דהנה צירושלמי כלאים שם ונגמ' כתובות ק"י"א ע"ל מוכח דהא דהקפיד יעקב להונוך לא"י אינו משום כפרה ח"ו, אלא משום במחי' ח"י חיוס חחלה, וע"ש בכתובות דקאמר בגמ' יודע יעקב לדריק גמור היה, ופרש"י ולא היה לרוך לזכות לא"י, ואעפ"י העריה בניו בשביל תהכ"מ בל"י, ח"כ נלמוד מה דגם דלא שייך טעמא דכפרה שייך טעמא דתהכ"מ, וח"כ גם נשאר אינשי דאינס לדיוקים גמורים וזריכ"ס כפרה דל"י, בגם דע"י שאנו הימרים אינו דומה קלטתו מחיים לקלטתו לאחר מיתה וע"י נפגם טעם הכפרה שמה דבר הרמב"ם למעלה ממנו, אעפ"י עדיין נשאר טעם התחיה ח"כ יפה מתפרש לשון ואעפ"י שזרמב"ם דכיינו שביא מיעקב ויוסף דאעפ"י שלא שייך ענין כפרה מכ"מ השתדלו בזה מטעם התחיה.

לנבי רוצה דעלמא, מימ' לבדל ענוותנותו נמנע מליטביר טבדא צנפשי, ויעקב אזינו שאנו דלא מית וגופי קיים, ואיך אפשר למילף מיעקב אזינו ויוסף הזדיק, אמנם ידוע שציומי הרמב"ם ז"ל לא נחגלה עדיין ספר הזה"ק, וע"כ אזול בחר שיטת הגמ' דידן דרצב ורצ יוסף אמרו תריוויכו כשרין שבצבל ארץ ישראל קולטתו וכו', ונראה לו דכשרין דוקא מכך טעמא המבואר לעיל, וע"כ נחז' גדולי החכמים כיו עושין כן ועוד נבאר בזה.

א"ר א"ר - וברך י"ו חלק ו' א"ר ק"י ק"י

הנה בעיקר הדבר לא כתב הרמב"ם דל שצריך כוונת מי שיכולת בידו לעשות כן כדרכו בכל מקום לכתוב הוראה ברורה כדת מה לעשות, אלא תרדע לט' שגדולי החכמים היו עושין כן ובה עדין אנחנו לא נרצ מה נעשה, כי אולי לאו כל אדם יוכל לדמות עצמו לגדולי החכמים, שהרי מבואר בירושלמי הטעם שחילק ר"א על רבי שסבר דאית ב"י איסורא בשביל שאדמת איי מכפר מדכתיב וכפר אדמתו עמו, ומבואר בתרדים בחלק מצות לית התלוים בארץ פ"ו אחר שהביא את דכתיב וכפר אדמתו עמו כתב חל"ק: שזו דוקא בעונות קלים ששבין ומתחרטין עליהם אבל הבאים לא"י ואין שמים על לב כי הם בהיכל המלך ומורדים ומשערים ומרבים במשתאות של סעודת מריעים ומרוחים עליהם הכתוב אומר ותבואו ותטמאו את ארצתי ונחלתי שמתם לתועבה, וכתיב וכי תבואו לראות פני מי בקש מידכם רמס חצרי, ולא יעלה על לבם שאחרי מותם ישארו בא"י אלא במוותם יגרשם חוצה ככלבים, ודל פרקי דר' אליעזר; וכל הרשעים בא"י נפשותם נשלטות לחוצה לארץ שנאמר ואת נפש אויביך וגו' ולעתיד לבא הקב"ה אוחו בכנסות תארץ ומנער אותה מכל טומאה ומשליכן לתרל שנאמר לאחוז בכנסות הארץ וינערו רשעים ממנה, עכ"ל הק'. וענין זה מבואר בכ"מ בראשונים ואחרונים ואין להתאריך. וע"י פרי' שם בכתובות.

הנה אין לדבר מרשעים שבוודאי אסור להביאם לא"י שהרי אף בקולטתם מחיים נשלכים לחוץ ומכש"כ בלאחר מיתה ועליהם בוודאי נאמר ותבואו ותטמאו את ארצתי הן בחייהם והן במוותם ולא ברשיעי עסקינן, אמנם מה שאנו מסתפק בסתם בני אדם אף שיש להם חזקת כשרות כיון שמהגמ' לא מוכח מירי אלא ממה שעשו גדולי החכמים ומיעקב ויוסף וכיון שכל ענין זה תלוי בהך כפרה דכתיב בקרא וכפר אדמתו עמו וע"כ דלאו כלל הוא, ובד' חילוקי כפרה שבמס' יומא פ"ו ובקרבנות ציבור שבריש מס' שבועות שכלולתו כתיב כפרה בקרא וביארו לו הכ"ל בכ"מ מהם על מה הוא מכפר ובכפרה זו דאדמת איי הירבים סתומים ואין אתנו יודע עד מה הרמב"ם דל לא כתב שהי' מנוג בישראל להביא מיתיהם לשם שאו בוודאי היו למדין מהמנהג כי מנהג ישראל תורה הוא ומנהג עוקר הלכה, אבל לא כתב אלא מגדולי החכמים ומשמע שלא נתפשט המנהג הזה בסתם אלא שהי' מגדולי החכמים שעשו כן וא"כ אפשר דסתם בני אדם שאין דרכם להתבונן במעשיהם והאדם יראה לעינים הו' יראה ללבב וגם האדם בעצמו אינו שם על לב ואינו זוכר כל תגשכותו ומי יודע אם לא עשה באיזה פעם עבירה המורה ר"ל שאין מועיל לוח קבורת איי ובטל הטעם שאמר ר"א בירושלמי וגם הוא מרדח שאסור, ובפני משה שם על הירושלמי כתב שהי' מכיר אותן שהובאו בהארונות וכיון שהי' מכיר אותם ידע בהם אם ראויים לכפרה זו ובגמ' בכתובות מירי מעולא שהי' מגדולי האמוראים דל וא"כ בסתם בני אדם לא שמענו מאומה.

ובמס' תענית גבי היחידים מתענין הוא מלוגנת התנאים אם כל הרוצה לעשות עצמו יחיד עושה, ומעם המ"ד שמוטר לעשות עצמו יחיד הוא בשביל שזוהו רק לצעורי נפשי' בתענית, וכן בק"ש בחתן אמר רשב"ג לא כל הרוצה ליטול את השם יבוא ויטול, וע"י בתור"ס רמ"ד דפסחים ובגמ' ריש ס' תקע"ת ועכ"ס במה שכתב הרמב"ם דל שגדולי החכמים היו עושין לכאורה לא כל הרוצה להשוות עצמו לגדולי החכמים יוכל לעשות כן, והרמב"ם דל סיים ע"ז צא ולמד מיעקב ויוסף, ורשיי דל כתב ב' בשלה עה"ם והעליהם את עצמותי מזה אתכם דמלמד שאף עצמות שאר השכטים העלו אתו, ומשמע דרק עצמות השכטים אכל לא בני השכטים שבכל הדורות שהיו במצרים ובדואי היו ביניהם כמה צדיקים וקדושים, ובפרט אותן שהיו בימי יעקב היו כולם צדיקים וכל שבס לוי היו צדיקים עד לבסוף ולא למדו מיעקב ויוסף לצוות את בנייהם להביאם לא"י ואותו הדור שיצאו ממצרים היו באמונת נפלאה ובמעלה גבו' ובוודאי היו נמצאים ביניהם הרבה שלא היו חשים על מרחם להביא את תוריהם לא"י אבל לא נעשה כן אלא ליחידים שבוחר הן המת השבטים.

א"ר א"ר - וברך י"ו חלק ו' א"ר ק"י ק"י

הנה ראינו לכאן כפי מסאמרי שליטיא נחשוכ' כדפסח לו נכ" טכרה יו"ט ח"ו פמד על